

УДК 657.37:336.

Крюкова Ірина Олександрівна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0002-0577-6364
kryukovaia1@rambler.ru

Варгатюк Марія Олександрівна,
кандидат економічних наук,
асистент кафедри обліку і оподаткування
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0003-2357-1597
varhatiukompa@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ПІДТРИМКА СТАЛОГО АГРОМЕНЕДЖМЕНТУ

Анотація

Метою статті є дослідження змісту інформаційно-аналітичної підтримки у сталого агроменеджменту та оцінка сучасних реалій формування системи сталого обліку у вітчизняній практиці.

Наукова новизна одержаних досліджень полягає у комплексній оцінці сталого обліку та звітності як інструменту імплементації засад сталого агробізнесу у національну практику.

Дослідженнями встановлено, що концепція сталого розвитку сьогодні постає пріоритетною для формування міжнаціональних та національних стратегічних планів і програм. Розв'язання даного завдання неможливе без формування повноцінної системи інформаційно-аналітичної підтримки, процес створення якої у теперішній час контролюється провідними світовими фаховими інституціями. За таких обставин сталий облік набуває нового змісту та функціональної спрямованості. Візію сталого обліку запропоновано бачити як інформаційно-аналітичну допомогу у створенні довгострокових суспільних цінностей на засадах сталого розвитку суспільства. За такого методичного підходу сталий облік розглядається як інструмент реалізації цілей сталого розвитку агробізнесу, а його функціональна площина доповнюється такими елементами, як узгодженість, бізнес-навігація, супровід створення довгострокових цінностей та інтегрування у глобальний обліково-економічний простір.

Формування системи інформаційно-аналітичної підтримки сталого агроменеджменту на сучасному етапі визначається незавершеністю, низькою дискусійних питань та методичних неузгоджень. На сьогодні це стосується політики оцінки сталих активів, витрат, зобов'язань та інструментів капіталу, результатів діяльності. Ці питання постають у призмі обговорення провідних фахових міжурядових комісій, мета діяльності яких – сформувані чіткі стандарти для складання звітності зі сталого розвитку бізнес-суб'єктів.

Висновки. Дослідженнями встановлено, що Україна сьогодні активно долучається до світових процесів імплементації засад сталого розвитку у національну практику та складення звітності зі сталого розвитку. Звітність зі сталого розвитку у теперішній час постає стандартом прозорості, відкритості бізнесу, прихильності корпоративних цінностей суспільним інтересам та потужним важелем нарощування вартості брендів і

бізнесу у цілому. Разом з тим, така практика притаманна на даний час, переважно, великому агробізнесу. Ключовим пріоритетом подальшого розвитку трансформаційних процесів сталого господарювання та створення ефективної системи інформаційно-аналітичної підтримки у межах національного облікового простору постає внутрішньоуправлінський облік та звітність агрокомпаній.

Ключові слова: інформаційно-аналітична підтримка, сталий розвиток, сталий облік, агробізнес, агрокомпанії, управління, звітність зі сталого розвитку.

UDC 657.37:336.

Kryukova Irina O.,
Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxes,
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0002-0577-6364
kryukovaia1@rambler.ru

Varhatiuk Maria O.,
PhD in Economics,
Assistant of the Department of Accounting and Taxes,
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0003-2357-1597
varhatiukompa@gmail.com

INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF SUSTAINABLE AGRICULTURAL MANAGEMENT

Abstract

The purpose of the articles. Research of the content of information and analytical support in sustainable agricultural management and assessment of modern realities of the formation of a sustainable accounting system in domestic practice is the purpose of this articles.

The scientific novelty - is a comprehensive assessment of sustainable accounting and reporting as a tool for implementing the principles of sustainable agribusiness into national practice.

Studies have established that the concept of sustainable development is now a priority for the formation of international and national strategic plans and programs. Solving this task is impossible without the formation of a full-fledged information and analytical support system, the process of which is currently being created by the world's leading professional institutions. Under such circumstances, permanent accounting acquires a new meaning and functional orientation. It is proposed to see the vision of sustainable accounting as informational and analytical assistance in creating long-term social values on the basis of sustainable development of society. With such a methodical approach, sustainable accounting is considered as a tool for realizing the goals of sustainable development of agribusiness, and its functional plane is complemented by such elements as consistency, business navigation, support for the creation of long-term values and integration into the global accounting and economic space.

The formation of a system of information and analytical support for sustainable agricultural management at the current stage is determined by the incompleteness, low number of debatable issues and methodical disagreements. Today, this applies to the policy of valuation of fixed assets, expenses, liabilities and capital instruments, results of operations. These questions appear in the

prism of the discussion of the leading professional intergovernmental commissions, the purpose of which is to form clear standards for reporting on the sustainable development of business entities.

Conclusions. *Today, Ukraine is actively involved in the global processes of implementing the principles of sustainable development into national practice and drawing up reports on sustainable development. Reporting on sustainable development is currently becoming a standard of transparency, business openness, commitment of corporate values to public interests and a powerful lever for increasing the value of brands and business as a whole. At the same time, this practice is characteristic of large agribusiness at present. The key priority for the further development of transformational processes of sustainable management and the creation of an effective system of information and analytical support within the national accounting space is the internal management accounting and reporting of agricultural companies.*

Key words: *information and analytical support, sustainable development, sustainable accounting, agribusiness, agricultural companies, management, sustainable development reporting.*

Вступ. Підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектору та вирішення найважливіших для теперішніх та майбутніх поколінь завдань соціального, економічного та екологічного характеру у сучасній світовій практиці вирішуються за рахунок долучення до глобальної ініціативи зі сталого розвитку, яка визнана пріоритетною для більшості розвинутих країн світу. Сталий розвиток за останніх років постає ключовим трендом міжурядових ініціатив, національних програм та управління бізнесом. В Україні ці світові тенденції враховані у стратегічних векторах національного економічного розвитку, зокрема, Національній економічній стратегії розвитку на період до 2030р., Стратегії продовольчої безпеки – 2030, проектах Стратегії розвитку аграрного сектору до 2030р. та Стратегії сталого розвитку України до 2030р. [1, с. 18]. Реалізація стратегічних амбітних цілей з досягнення соціально-економічно розвинутого і рівного світового суспільства із одночасним вирішенням глобальних проблем навколишнього середовища вимагає повного, своєчасного, релевантного та якісного інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень на всіх рівнях господарювання. Базовою ланкою імплементації програм рішень зі сталого розвитку є бізнес та корпоративний менеджмент, який завдяки інформаційним потокам створює довгострокові цінності зі сталого розвитку для всіх учасників господарського процесу. Практичною площиною втілення механізму інформаційно-аналітичної підтримки менеджменту постає звітність компаній. Сьогодні публічні компанії США подають обмежену звітність зі сталого розвитку. Починаючи з 2017 року, звітність зі сталого розвитку набуває ознак обов'язкової для бізнесу на європейському економічному просторі. Разом з тим, практики зауважують, що для подальшого розвитку цих тенденцій та розв'язання глобальних суспільно значимих для людства завдань необхідною є послідовна стандартизована модель обліку стійкості [2, с. 183]. В Україні трансформація моделі господарювання у напрямі досягнення національних та світових цілей сталого розвитку неможлива без аграрного сектору, який постає базисом національної економіки та пріоритетом стратегічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виключна важливість та значення аспектів сталого розвитку для теперішніх та майбутніх поколінь

зумовила підвищену увагу до теоретико-методичної і практичної площині їх реалізації з боку значної кількості зарубіжних та вітчизняних вчених, міжнародних організацій, професійних спілок та експертів. Для України питання сталого розвитку аграрного сектору постають життєво важливими для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, продовольчої безпеки та гідного рівня якості життя населення країни. У зв'язку з цим, питанням сталого розвитку сільського господарства та відповідних пошуків адекватної системи інформаційно-аналітичного забезпечення присвячено значна частина наукових праць відомих науковців, серед яких потужний внесок зробили наступні: Андрійчук В.Г., Бруханський Р.Ф., Бутинець Ф.Ф., Геєць В.М., Данько Ю.І., Зубець М.В., Жук В.М., Красноруцький О.О., Лень В.С., Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Мармуль Л.О., Месель-Веселяк В.Я., Моссаковський В.Б., Назаренко І.М., Плаксієнко В.Я., Присяжнюк М.В., Правдюк Н.Л., Проданчук М.А., Саблук П.Т., Сук Л.К., Шпикуляк О.Г. та інші.

Разом з тим, складність трансформаційних процесів концепту сталого розвитку для бізнесу та управління на всіх рівнях, перманентний процес удосконалення методичного базису, стандартів і нормативів інформаційно-аналітичної підтримки менеджменту, відносна новизна для національної теорії і практики управління потребує проведення подальших наукових досліджень у напрямі пошуку інструментів і способів досягнення цілей сталого розвитку, одним з яких постає облік та звітність компаній.

Метою статті є дослідження змісту інформаційно-аналітичної підтримки сталого агроменеджменту та оцінка сучасних реалій формування системи сталого обліку у вітчизняній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепт сталого розвитку у практиці агроменеджменту реалізується у розрізі трьох ключових складових: екологічної, економічної та соціальної. Система обліку агрокомпаній має сформувати повний інформаційно-аналітичний базис для потреб сталого агроменеджменту. Вимоги до обліку та аналітичного супроводу звітності зі сталого розвитку у найближчій перспективі визначатимуться більш високою складністю, повнотою, деталізацією, що є необхідним для забезпечення потреб агроменеджменту у якісній інформації, необхідній для прийняття стратегічних управлінських рішень. Інформаційно-облікове забезпечення сталого розвитку визначається більш високим якісним рівнем управління, інтегрується у нове глобальне інформаційне середовище та сприяє підвищенню ступеня прозорості діяльності агрокомпаній.

Виключна важливість облікових аспектів у розв'язанні глобальних завдань суспільного розвитку та імплементації ініціатив зі сталого розвитку у діяльність сучасних компаній визначають всі професійні міжнародні організації. Серед основних з них: Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC), Асоціація дипломованих сертифікованих бухгалтерів (ACCA), Міжурядова робоча група експертів, Рада з міжнародних стандартів сталого розвитку, Всесвітній бізнес-форум, найкрупніші аудиторські компанії (Deloitte, KPMG, E&Y, PwC) тощо.

Сталий облік сьогодні трактується як «... управління навколишнім середовищем (environmentally-related) та економічними результатами шляхом розробки та впровадження відповідних екологічних принципів та практик обліку»; як практика виміру, аналізу та звітності про вплив компанії на суспільство та навколишнє середовище [3]. Міжнародна федерація бухгалтерів визначає зміст сталого обліку як «... управління навколишнім середовищем та економічними результатами шляхом розробки і впровадження у практику екологічних систем і практик». [4] Фегерстром А. і Хартвіг Ф. (Fagerström A., Hartwig F.) сталий облік визначають як систематичний облік та оцінку ризиків і можливостей за допомогою використання показників у межах стійких територій [5]. Шелтеггер С. і Баррит Р. (Schaltegger S., Burritt R.) визначають облік сталого розвитку як прагматичний, орієнтований на досягнення цілей набір інструментів, що використовуються для розробки на різних рівнях інтеграції методів екологічного, соціального і економічного обліку, відображених у натуральних та кількісних показниках [6, с. 383]. Зарубіжні експерти облік сталого розвитку характеризують як «... практику виміру, аналізу та звітності про вплив компанії на суспільство та навколишнє середовище» [7]. У такому контексті слабкими сторонами обліку сталого розвитку сьогодні постають складність точного виміру показників, неоднозначне трактування чинних стандартів (що визначається триваючим процесом їх формування), аспекти повного відображення показників у звітності та її оприлюднення, що у значній частині залишається ініціативним вибором бізнес-суб'єктів. Разом з тим, експерти сходяться на думці, що сталий облік спроможний допомогти компаніям вести бізнес по-новому. Удосконалення методики обліку сталого розвитку призводить до покращення рівня і якості вимірювання основних показників, що підвищує можливості управління бізнес-процесами.

З урахуванням контексту цілей сталого розвитку, вчені вважають, що найактуальнішими цілями сталого обліку на теперішній час постають цілі 12.6 (використання сталих методів виробництва і ресурсів), 8.3 (створення гідних робочих місць, стимулювання творчості й інноваційної, розвиток мікро-, малих та середніх бізнес-суб'єктів), 17.16 і 17.18 (зміцнення глобального партнерства з країнами, що розвиваються в інтересах сталого розвитку). Головною метою обліку сталого розвитку дослідники вбачають надання допомоги для створення цінностей компанії, які не обов'язково прямо пов'язана з фінансовою звітністю [8; 9, с. 98; 10, с. 42; 11, с.8; 12, с. 14].

Сталий облік завершує бізнес-цикл та одночасно, є основою для початку нового у розрізі вирішення наступних завдань: 1) визначення ключових груп зацікавлених сторін та їхні інформаційні потреби; 2) досконале знання та використання стандартів сталого обліку і звітності; 3) планування, виконання та контроль звітності зі сталого розвитку; 4) управління та моніторинг; 5) розширення аналітичної площини показників і індикаторів сталого розвитку; 6) поширення показників звітності у процесі розв'язанні соціальних, економічних та екологічно важливих суспільних завдань; 7) використання нових технологій

обліку і складання звітності компаній. [13, с.7]. Виключно важливим завданням обліку сталого розвитку постає зосередження інформації, яка є необхідною для оцінки ризиків і можливостей, що формують види діяльності компанії, пов'язані зі сталим розвитком. Це – онова залучення інвестицій, захисту економічних інтересів власників бізнесу і фінансовий фундамент здійснення сталих трансформацій. Як зауважують Булавінова Н., Бурденко І. та Легенчук С., загальний фокус бухгалтерського обліку та аудиту сталого розвитку полягає в оцінці ризику на основі стійкості з точки зору всіх зацікавлених сторін, фінансових, соціальних, екологічних, технологічних та створення цілісної системи управління ризиками. [14, с. 185].

Крім традиційних функцій обліку (інформаційна, контрольна, аналітична) вчені виділяють додаткові функції [15, с. 13] обліку сталого розвитку виконує:

- є аналітичним інструментом, за допомогою якого вимірюються сильні та слабкі сторони управління діяльністю компанії на засадах сталого розвитку;
- є інструментом вимірювання та оцінки сукупності соціально-економічних та екологічних заходів підприємства;
- вимірювач прямого та непрямого контролю результативності витрат, пов'язаних зі сталим розвитком бізнесу;
- каталізатор стійких трансформацій у компанії;
- засіб досягнення цілей сталого розвитку суспільства у цілому.

Сталий облік поступово перетворюється на гнучкий інструмент узгодженості, бізнес-навігації, супроводу створення цінностей, інтегрування і оцінки переваг стратегії сталого розвитку компанії у ринковому середовищі. Виключною характерною ознакою обліку сталого розвитку є час. Як правило, реалізація заходів і програм сталого розвитку орієнтовані на довгострокову перспективу і стратегічної орієнтацією на майбутні бізнес- і суспільні інтереси. З огляду на таку відмінність від традиційного обліку, облік сталого розвитку пропонують класифікувати за двома критеріями: 1) за місцем формування і надання інформації: внутрішній та зовнішній сталий облік; 2) за формою подання інформації: грошовий та натуральний облік [16, с. 142].

У сучасній практиці управління все більша кількість компаній використовує засади сталого розвитку та складає звітність з урахуванням його ключових показників. У компаніях України така діяльність у теперішній час є добровільною та ініціативною, у зарубіжних країнах аспекти соціально-екологічної діяльності регламентується чинними стандартами і нормами, що постійно доповнюються. Експерти виділяють декілька проблемних питань, пов'язаних із імплементацією у практику засад сталого обліку, зокрема: 1) виконання програм сталого розвитку, як правило носять довгостроковий характер та скорочують розмір прибутків компанії у короткостроковій перспективі, що зменшує економічний інтерес власників бізнесу; 2) складність розподілу витрат на заходи сталого розвитку (зокрема, екологічні) на відповідні об'єкти; 3) несистемність такої діяльності компаній, що не сприяє формуванню цілісної системи обліку; 4) методологічна спірність окремих стандартів, що

регламентують відображення об'єктів обліку та результатів діяльності зі сталого розвитку у звітності компаній; 5) існуючі проблеми із сприйняттям цінностей концепту сталого розвитку бізнесу суспільством, бізнесом, персоналом компаній. У зв'язку з цим, візією сталого обліку ми вбачаємо створення нової системи обліково-аналітичної підтримки сталого агроменеджменту, дія якої орієнтована на створення нових довгострокових цінностей для бізнесу, суспільства, національних економік, майбутніх поколінь шляхом подання інформації, яка спроможна кардинально змінити сприйняття засад стійкого розвитку та сформувані передумови для їх імплементації у практичну діяльність.

Інформаційно-аналітична підтримка сталого розвитку бізнесу визначається сукупністю елементів, які протягом останніх років зазначають істотних змін та удосконалення у зв'язку із появою нових методичних підходів, стандартів та вимог до відображення практичних аспектів діяльності компаній, пов'язаної із реалізацією проектів і програм сталого розвитку. Серед таких елементів слід відмітити: загальну концепцію та філософію розвитку компанії, яка визначає стратегічні пріоритети і завдання розвитку бізнесу з урахуванням цілей сталого розвитку; характер управлінської звітності, зокрема, нефінансового змісту; управлінські звіти (які у сучасній практиці, крім традиційної фінансової звітності включають екологічний звіт, звіт зі сталого розвитку, соціальний звіт, аудиторські звіти тощо); сферу корпоративної соціальної відповідальності бізнесу; професійні стандарти обліку, фінансової звітності, аудиту. Виключне значення має також рівень професійної компетентності фахівців бухгалтерського обліку та базове сприйняття концепції сталого розвитку власниками бізнесу, менеджментом компанії та її персоналом.

Досягнення цілей сталого розвитку бізнесу та суспільства у цілому передбачає створення довгострокової цінності, нарощування вартості бізнесу і компанії, поєднання інтересів власників бізнесу, персоналу, стейкхолдерів і суспільства. Для цього необхідним є інтегрування всіх видів капіталу, зовнішньої та внутрішньої інформації, трансформація управлінського процесу у напрямі запровадження постійної практики прийняття сталих рішень. Найважливішим завданням сьогодення практики вважають включення критеріїв сталого розвитку на всіх рівнях процесу прийняття рішень (стратегічного, тактичного, оперативного) та на всіх етапах бізнес-діяльності [17, с. 63]. Сталий розвиток трансформує роль і значення обліку та бухгалтерів, вміння та компетентність яких визначатимуть процес спілкування бізнесу з зацікавленими сторонами та його потенціал.

Інформаційно-аналітичне забезпечення менеджменту сталого розвитку передбачає доповнення системи об'єктів обліку, які з'являються у контексті реалізації програм сталого розвитку агробізнесу. Традиційно, у якості об'єктів обліку відокремлюються: активи, зобов'язання, капітал, витрати та результати діяльності. Разом з тим, за імплементації у практику засад сталого розвитку в обліку з'являються нові «сталі або стійкі» об'єкти обліку, методична база

визначення яких потребує ґрунтовних досліджень. Поява нових активів (екологічних, інтелектуальних, матеріальних) потребує відповідних джерел та форм їх фінансового забезпечення. У розв'язанні методичних питань побудови сталого обліку вчені розрізняють п'ять форм капіталу: природний (екологічний), соціальний, підприємницький та фінансовий [18].

Найбільш дискусійним сучасної методології у площині сталого обліку постає категорія «капітал». Концепція та діяльність зі сталого розвитку передбачає широке використання, збереження, відновлення, відтворення природних активів, що призводить до виникнення у якості об'єкта сталого обліку природного капіталу. Разом з тим, природний капітал не є результатом діяльності людини.

Нова концепція інформаційно-аналітичної підтримки сталого агроменеджменту передбачає формування такого обліку, який, на відміну від традиційної облікової системи, був спроможний генерувати додаткові інформаційні потоки, які є необхідними і достатніми для прийняття сталих управлінських рішень. Така генерація відбувається через фінансову (нефінансову) звітність компаній, яка має бути розширеною та доповненою у частині даних, що відображають витрати і результати зі сталого розвитку агрокомпаній. Трансформація обліку і фінансової звітності має враховувати такі основні аспекти: 1) розширення стандартної групи класифікації витрат підприємства; 2) доповнення класифікаторних груп майбутніх економічних вигід, у т.ч. критеріїв їх визнання; 3) доповнення Звіту про фінансовий стан відповідними статтями, що включають весь перелік активів і зобов'язань, пов'язаних із сталим розвитком бізнесу; 4) доповнення звітності інформацією, що відображає політику управління підприємством ризиками та механізми їх нівелювання.

Витрати та вигоди, зумовлені діяльністю компанії у площині сталого розвитку мають отримати відповідну аналітичну підтримку, відображення, систематизацію та облік. Це, відповідно, передбачає внесення доповнень до національних планів рахунків бухгалтерського обліку із відповідною деталізацією та відокремленням таких субрахунків. Вирішення цих завдань сьогодні постає глобальним та масштабним завданням, яким приділяється увага профільних фахових установ, міжурядових організацій та світових експертів.

Основним результатом сталого обліку є звітність про сталий бізнес та діяльність компанії у цілому [19]. Світовий лідер аудиторських послуг PwC характеризує звіт зі сталого розвитку як звіт про екологічний, соціальний та управлінський вплив компанії (ESG). Він допомагає бізнесу бути прозорішим у відношенні до ризиків і можливостей, з якими зіштовхується компанія. Звіт зі сталого розвитку – це інструмент комунікації з зацікавленими сторонами та засіб набуття впевненості з боку стейкхолдерів щодо бізнес компанії. [20]

Сьогодні така звітність, здебільшого, формується на засадах традиційного обліку та, як зазначають вчені, не забезпечує виконання головних ознак якості звітності загального призначення - порівнянності у часі та між бізнес-суб'єктами. У зв'язку з цим найголовнішими характеристиками сталого обліку

на даному етапі постають його системність та систематичність. [21, с. 124] Разом з тим, звітність зі сталого обліку, складена за міжнародними правилами і вимогами формує потужний потенціал конкурентних переваг (рис. 1).

Рис 1. Переваги звітності зі сталого розвитку бізнес-суб'єктів

Джерело: складено автором

За інформацією спеціалізованого агентства Governance & Accountability Institute, Inc. (США), у США у 2021р. 96% компаній з числа рейтингу S&P та 81% публічних компаній зі списку Russell 1000 оприлюднили звітність зі сталого розвитку, що стало базисом залучення та збереження інвестицій. [22]

Українські агрокомпанії активно долучаються до практики створення та оприлюднення звітності зі сталого розвитку. Разом з тим, така звітність сьогодні в Україні має ініціативний характер, не регламентується чинними національними положеннями і стандартами, а отже, не носить ознак системності, узгодженості, стандартизованості, обов'язковості. Це накладає певний відбиток на зміст, форму та представлення нефінансової звітності національних компаній,

переважна більшість емітентів якої є крупними агрохолдингами, які розуміють важливість та перспективність такої звітності. Практично кожна крупна аграрна компанія сьогодні добровільно складає і оприлюднює соціальні звіти, економічні звіти, звіти зі сталого розвитку, що містять інформацію про соціально відповідальні програми і проекти бізнесу, які фінансуються за рахунок коштів самих компаній, мають довгострокову орієнтацію, та у цілому, відповідають окремим цілям і засадам сталого розвитку. Аналіз такої нефінансової звітності показав її змістовність, наявність значної кількості фінансових і нефінансових показників, масштабність обсягів у порівнянні з традиційною фінансовою звітністю, складеною за національними П(С)БО або міжнародними стандартами фінансової звітності. Разом з тим, можна відокремити й певні недоліки, притаманні звітності зі сталого розвитку українських агрокомпаній. Здебільшого, вони стосуються методичної площини подання інформації і визначаються загальною відсутністю системності, структури та формалізації, домінуванням фінансових показників (зокрема, витратних) та відсутністю інструментів і індикаторів політики управління ризиками сталої діяльності. Однак, приклади звітності зі сталого розвитку вітчизняних агрокомпаній мають багато спільних ознак із звітністю світових компаній, що дає підстави зробити висновок про динамічні зрушення у питаннях становлення сталої обліку і звітності у вітчизняній практиці.

Національна практика обліку та формування звітності діяльності бізнесу, незважаючи на процеси уніфікації і гармонізації із міжнародними стандартами, яка відбувається протягом декількох останніх років, істотно відрізняється від світової. У першу чергу це віддзеркалюється у форматі фінансової звітності, яка є чітко регламентованою, обмеженою рамками національних стандартів та форматизованою. Значно програє звітність, складена за національними стандартами, у частині опису та пояснення процесів і явищ, що мають значний вплив на формування показників і статей Балансу та інших форм річного комплексу. Роз'яснення факторів бізнес-середовища, які зумовили ту чи іншу тенденцію показників звітності, їх інтерпретація, окреслення цілей, стратегій та інструментів їх досягнення, визначення фактичних і потенційних ризиків та загроз для користувачів інформації (перш за все, власників бізнесу, інвесторів, так і для суспільно активних груп) сьогодні постає світовим трендом і розкривається звітністю іноземних компаній з позицій як міжнародних стандартів (IAS) так і стандартів GAAP (іноді одночасно, як у практиці складання фінансової звітності компанії Coca-Cola та ін.). Саме такий методичний підхід максимально реалізує принцип якісної фінансової звітності загального призначення, що стосується повного інформаційного задоволення потреб користувачів.

Вирішення даного питання на сучасному етапі можливо за рахунок розширення методичної та практичної площини внутрішньоуправлінської звітності українських агрокомпаній. У частині формування інформаційно-аналітичної підтримки сталої агроменеджменту внутрішньоуправлінський облік не обмежений рамками чинного національного законодавства та

спроможний сформувати ефективну інформаційну систему для потреб управління.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження показують, що формування дієвої інформаційно-аналітичної підтримки сталого менеджменту, зокрема, у аграрній сфері, у найближчій та стратегічній перспективі постає найактуальнішим питанням для бізнесу та всього суспільства. Реалізація амбітних глобальних цілей сталого розвитку потребує високого рівня свідомості кожного учасника господарських відносин, для досягнення якого необхідна якісна та повна інформація, надати яку спроможний сталий облік. Формування сталого обліку – складний методичний і практичний процес, який сьогодні забезпечує сукупність міжнародних організацій, установ, профільних агенцій та спеціалізованих компаній. Разом з тим, саме ініціатива бізнесу сьогодні формує потужний потенціал прискорення даного процесу і є одним з основних кінцевих бенефіціарів отримання майбутніх економічних вигід від імплементації сталого обліку і звітності у практичну діяльність. У теперішній час Україна активно долучається до світових тенденцій імплементації засад сталого розвитку у вітчизняну практику, що також відображається у практичних аспектах обліку та звітності компаній. Разом з тим, такі тренди характерні для компаній великого бізнесу, здебільшого, притаманні для підприємств з високим рівнем соціальної відповідальності, філософії бізнесу та корпоративної організаційної культури. У зв'язку з цим, неодмінними передумовами становлення сталого обліку в Україні є підвищення рівня інформативності суспільства і бізнесу про переваги сталого розвитку, підвищення рівня культури агроменеджменту, подальші процеси уніфікації та гармонізації національних і міжнародних стандартів обліку та звітності та чітке відображення у звітності підприємств реальних економічних вигід від впровадження засад сталого розвитку у практичну діяльність. Пріоритетними на даний час у національній практиці формування інформаційно-аналітичної підтримки сталого агроменеджменту постає внутрішньоуправлінський облік та звітність.

Список використаних джерел:

1. Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Булавка О.Г. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 60 с.
2. Bulavinova N., Burdenko I., Lehenchuk S., Tsaruk I., Ostapchuk T. Trends in research of responsible investment in the context of sustainable development: bibliometric analysis. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. № 7(3). С.179-199.
3. What is sustainability accounting? What does ESG mean? URL: <https://theconversation.com/what-is-sustainability-accounting-what-does-esg-mean-we-have-answers-150996> (дата звернення 11.11.2022)
4. Intercity Federation of Accountants official website. URL: <https://www.ifac.org/> (дата звернення 12.11.2022).

5. Fagerström A., Hartwig F. Accounting and Auditing of Sustainability: Sustainable Indicator Accounting, SIA. URL: https://www.researchgate.net/publication/305379849_Accounting_and_Auditing_of_Sustainability_Sustainable_Indicator_Accounting_SIA (дата звернення 11.11.2022)
6. Schaltegger S., Burritt R. Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support business leaders? *Journal of World Business*. 2010. № 45. P. 372-384.
7. Keddie L. What is sustainability accounting? What does ESG mean? We have answers. URL: <https://theconversation.com/what-is-sustainability-accounting-what-does-esg-mean-we-have-answers-150996> (дата звернення 08.11.2022).
8. Introducing the Future of Sustainability Accounting: ESG. URL: <https://www.mercia-group.com/mercias-news-and-blog/sustainability-accounting-esg/> (дата звернення 07.11.2022).
9. Лопатинський Ю.М., Буринська О.І. Складові та пріоритети сталого розвитку аграрного сектору економіки: концептуально-теоретичний дискурс. *Економіка АПК*. 2018. № 6. С. 94-100.
10. Месель-Веселяк В.Я. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 37-47.
11. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Розвиток аграрного підприємництва в умовах інституціональних трансформацій. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 5-16.
12. Саблук П. Т. Стан і напрями розвитку аграрної реформи. *Економіка АПК*. 2015. № 2. С. 10-17.
13. Makarenko I., Plastun A. The role of accounting in sustainable development. *Accounting and Financial Control*. 2017. № 1(2). P. 4-12.
14. Bulavinova N., Burdenko I., Lehenchuk S., Tsaruk I., Ostapchuk T. Trends in research of responsible investment in the context of sustainable development: bibliometric analysis. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. № 7(3). P. 179-199. URL: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.11>. (дата звернення 02.12.2022).
15. Mohammad A., Ahmad K. A., Sokil O., Halko S., Kucherкова S. Sustainable transformation of accounting in agriculture. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2022. № 2. P. 5-20. URL: <https://are-journal.com/are/article/view/529> (дата звернення 05.12.2022)
16. Zyznarska-Dworczak B. Determinants for the development of nonfinancial reporting and its external verification in the light of accounting theory and practice. *Studia Oeconomica Posnaniensia*. 2017. № 5(6). P. 136-149.
17. Hnylytska L. Impact of the concept of sustainable development on the accounting paradigm. *Economics, Finance and Management Review*. 2021. № 5. P. 60-66.
18. Baumol W., Litan R., Schramm C. Sustaining Entrepreneurial Capitalism. *Capitalism and Society*. 2007. № 2(2). URL: <https://doi.org/10.2202/1932-0213.1026>.

19. Accounting for Sustainability From Sustainability to Business Resilience. IFAC. URL: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IFACJ3441_Accounting_for_sustainability_FINALWEB.pdf (дата звернення 06.12.2022)
20. ESG reporting and preparation of a Sustainability Report. PwC. Official site. URL: <https://www.pwc.com/sk/en/environmental-social-and-corporate-governance-esg/esg-reporting.html> (дата звернення 10.12.2022)
21. Makarenko, I., Sukhonos, V., Zhuravlyova, I. V., Legenchuk, S., & Szołno, O. Sustainability reporting assessment for quality and compliance: the case of Ukrainian banks' management reports. *Banks and Bank Systems*. 2020. 15(2), 117-129. URL: [https://doi.org/10.21511/bbs.15\(2\).2020.11](https://doi.org/10.21511/bbs.15(2).2020.11). (дата звернення 10.12.2022)
22. All-Time High of Sustainability Reports Among U.S. Publicly-Traded Companies: 96% of S&P 500 and 81% of Russell 1000. SASB. Official site. URL: <https://www.sasb.org/> (дата звернення 04.12.2022).

References:

1. Lupenko, Yu.O., Malik, M.I., Bulavka, O.H.(2020). Stratehichni napriamy staloho rozvytku silskykh terytorii na period do 2030 roku. [Strategic directions of sustainable development of rural areas for the period until 2030]. Kyiv, 60 p. [in Ukrainian].
2. Bulavinova, N., Burdenko, I., Lehenchuk, S., Tsaruk, I., & Ostapchuk, T. (2021). Trends in research of responsible investment in the context of sustainable development: bibliometric analysis. *Agricultural and Resource Economics*, 7(3). P. 179-199. Retrieved from: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.11>. [in English].
3. What is sustainability accounting? What does ESG mean? Retrieved from: <https://theconversation.com/what-is-sustainability-accounting-what-does-esg-mean-we-have-answers-150996> [in English].
4. Intercity Federation of Accountants official website. Retrieved from: <https://www.ifac.org/> [in English].
5. Fagerström, A., Hartwig, F. Accounting and Auditing of Sustainability: Sustainable Indicator Accounting, SIA. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/305379849_Accounting_and_Auditing_of_Sustainability_Sustainable_Indicator_Accounting_SIA [in English].
6. Schaltegger S., Burritt R. (2010). Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support business leaders? *Journal of World Business*, № 45. P. 372-384. [in English].
7. Keddie L. What is sustainability accounting? What does ESG mean? We have answers. Retrieved from: <https://theconversation.com/what-is-sustainability-accounting-what-does-esg-mean-we-have-answers-150996> [in English].
8. Introducing the Future of Sustainability Accounting: ESG. Retrieved from: <https://www.mercia-group.com/mercias-news-and-blog/sustainability-accounting-esg/> [in English].
9. Lopatynskyi, Yu.M., Burynska, O.I. (2018). Skladovi ta priorytety staloho rozvytku ahrarynoho sektoru ekonomiky: kontseptualno-teoretychnyi dyskurs.

[Components and priorities of sustainable development of the agricultural sector of the economy: conceptual and theoretical discourse]. *Ekonomika APK*, № 6. P. 94-100. [in Ukrainian].

10. Mesel-Veseliak, V.Ia. (2016). Stratehichni napriamy rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy.[Strategic directions of development of the agrarian sector of the economy of Ukraine]. *Ekonomika APK*, № 6. P. 37-47. [in Ukrainian].

11. Malik, M. Y., Shpykuliak, O. H. (2017). Rozvytok ahrarnoho pidpriemnytstva v umovakh instytutsionalnykh transformatsii. [Development of agrarian entrepreneurship in conditions of institutional transformations]. *Ekonomika APK*, № 2. P. 5-16. [in Ukrainian].

12. Sabluk, P. T. (2015). Stan i napriamy rozvytku ahrarnoi reformy. [State and directions of development of agrarian reform]. *Ekonomika APK*, № 2. P. 10-17.

13. Makarenko, I., Plastun, A. (2017). The role of accounting in sustainable development. *Accounting and Financial Control*, № 1(2). P. 4-12. [in Ukrainian].

14. Bulavinova, N., Burdenko, I., Lehenchuk, S., Tsaruk, I., Ostapchuk, T. (2021). Trends in research of responsible investment in the context of sustainable development: bibliometric analysis. *Agricultural and Resource Economics*. № 7(3). P. 179-199. Retrieved from: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.11>. [in English].

15. Mohammad, A., Ahmad, K. A., Sokil, O., Halko, S., Kucherкова, S. (2022). Sustainable transformation of accounting in agriculture. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, № 2. P. 5-20. Retrieved from: <https://are-journal.com/are/article/view/529> [in English].

16. Zyznarska-Dworczak, B. (2017). Determinants for the development of nonfinancial reporting and its external verification in the light of accounting theory and practice. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, № 5(6). P. 136-149. [in English].

17. Hnylytska, L. (2021). Impact of the concept of sustainable development on the accounting paradigm. *Economics, Finance and Management Review*, № 5. P. 60-66. [in English].

18. Baumol, W., Litan, R., Schramm, C. (2007). Sustaining Entrepreneurial Capitalism. *Capitalism and Society*. № 2(2). Retrieved from: <https://doi.org/10.2202/1932-0213.1026>. [in English].

19. Accounting for Sustainability From Sustainability to Business Resilience. IFAC. Retrieved from: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IFACJ3441_Accounting_for_sustainability_FINALWEB.pdf [in English].

20. ESG reporting and preparation of a Sustainability Report. PwC. Official site. Retrieved from: <https://www.pwc.com/sk/en/environmental-social-and-corporate-governance-esg/esg-reporting.html> [in English].

21. Makarenko, I., Sukhonos, V., Zhuravlyova, I. V., Legenchuk, S., & Szolno, O. (2020). Sustainability reporting assessment for quality and compliance: the case of Ukrainian banks' management reports. *Banks and Bank Systems*, 15(2), 117-129. Retrieved from: [https://doi.org/10.21511/bbs.15\(2\).2020.11](https://doi.org/10.21511/bbs.15(2).2020.11). [in English].

22. All-Time High of Sustainability Reports Among U.S. Publicly-Traded Companies: 96% of S&P 500 and 81% of Russell 1000. SASB. Official site. Retrieved from: <https://www.sasb.org/> [in English].